

Viena diena Annas Līgas dzīvē

Piektdiena – bez piecām astoņi no rīta. Autobusa durvis atveras Svētcieņa pieturā un pa tām iekāpj divi pasažieri – Anna un viņas mamma Marija. Es sēžu pašā aizmugurē ar atvērtu pierakstu kladi klēpī un vēroju, kā meitene man tuvojas, kamēr viņas mamma iegādājas biļetes. Kad Anna, priecīgi smaidīdama, nostājas man blakus, pamāju, lai sasveicinātos, bet meitene ar pirkstu norāda uz krēslu pie loga divas vietas tālāk no manis un ar mīmikas palīdzību man mēmi uzdod jautājumu: *Vai es drīkstu šeit apsēsties?* Apstiprinoši pamāju, un vēroju kā Anna, mani saprazdama, iekārtojas brīvajā vietā pie loga. Šī ir meitenes mīļākā vieta visā autobusā – to man vēlāk pastāsta viņas mamma.

Anna Marijas ģimenē nonāca divu gadu vecumā un jau kopš pirmās dienas mamma ar meitu ir kopā ik dienu, ik brīdi. Pirmie gadi ar Annu bija visizaicinošākie, jo meitene nestaigāja, nerunāja un neizrādīja savas emocijas, kā citi viņas vecuma vienaudži. Pēc pirmajiem ārstu apmeklējumiem meitenei tiek noteikta smaga diagnoze. Šobrīd Annai ir trīspadsmit gadi un viņa savā attīstībā iet savu ceļu. Meitene plāno savu dzīvi maziem solīšiem, un nākamais Annas nospraustais mērķis ir runāt. Anna mācās Krišjāņa Valdemāra Ainažu pamatskolā pie skolotājas Lailas. Vairākas reizes nedēļā meitene apmeklē skolu, kur viņa kopā ar citiem bērniem mācās, radoši darbojas un iepazīst pasauli.

Annas mamma apsēžas starp mani un meitu un palīdz meitenei novilkt virsdrēbes, jo viņa pati vēl to nespēj izdarīt. Anna ar mammu saprotas. Meitene rokās cieši tur nelielu filca lapsiņu – mammas darināto rotaļlietu. Marija uzsāk stāstījumu par Annas dzīvi, izklāstīdama man meitenes mīļākās nodarbes, ēdienus un multfilmas, bet es veicu pierakstus savā kladē, ik pa laikam paraudzīdamās uz meiteni, lai vērotu viņas saskarsmi ar pasauli ne tikai šī brauciena, bet visas dienas laikā.

Jau pēc pirmajām kopā pavadītajām minūtēm es ievēroju, ka Annai ļoti patīk aplūkot pasauli caur autobusa logu. Meitene ar ziņkāri raugās garām slīdošajos kokos, pļāvās un mājās. Šobrīd tieši austošā saule ir tā, kas visvairāk piesaista viņas uzmanību. Jāatzīst, ka Anna nespēj ilgi nosēdēt uz vietas, jo drīz vien jau ķeras klāt aizkaru atvēršanai un aizvēršanai, un ievēro, ka transportlīdzekļa aizmugurējā loga aizkari nav kārtīgi aizvilkti, tāpēc to dara zināmu arī mums.

Meitenei ir lieliska atmiņa – tam piekrīt arī viņas mamma, kas man pastāsta, ka Anna atceras katras lietas novietojumu vietās, kur viņai nākas uzturēties regulāri, piemēram, autobusā, kas viņu katru nedēļu ved uz procedūrām Rīgā. Ja priekšā esošajai sēdvietai trūkst kādas skrūvītes vai uz loga pēkšņi ir parādījies neliels un melns pleķis, meitene to ievēros un darīs zināmu it visiem ar izsaučieniem un žestu valodu.

Anna līdz šim ir apguvusi tikai dažus vārdus un vēl nelielāks ir to skaņu un vārdu kopums, ko meitene spēj izrunāt. Annas mamma tic, ka nesen uzsāktā smadzeņu stimulācijas procedūra palīdzēs meitenei attīstīt runāprasmi. Pašlaik Anna var sasveicināties, izrunāt savu vārdu un nosaukt dažus dzīvniekus, šobrīd viņas iecienītākais ir lauva, un Marija apstiprina, ka tieši džungļu karaļa rotaļlieta būs nākamā, kas Annai tiks pagatavota no filca, vēl tikai jāiegādājas pareizā materiāla krāsa. Meitene nedaudz māc arī zīmju valodu un vislabāk saprot vārdu *māja* – ar plaukstām izveidotu jumtiņu.

Procedūras palīdz Annai attīstīties, jo četru gadu vecumā meitene sper pirmos soļus un turpmāk spēj pārvietoties pati saviem spēkiem. Annai blakus šajā svarīgajā mirklī bija abas māsas, kas mazo neatlaidīgi mācījušas un mudinājušas nostāties uz savām kājām. Marija smaidot atminas, kā, atgrieždamās mājās, ieraudzīja mazo Annu stāvam. Šī diena ģimenei ir ļoti svarīga, jo tas ir ļoti būtisks atspēriena punkts Annas tālākajā attīstībā.

Anna ar mammu ir bijusi Sanktpēterburgā, kur meitenei tika izrakstītas speciālas zāles smadzeņu darbībai. Jau pēc atgriešanās parādījās pirmie uzlabojumi Annas uzvedībā, jo meitene sāka izrādīt interesi par rotaļlietām un televizora pārraidēm, kuras iepriekš meiteni neieinteresēja. Pirmā pārraide, kas Annu piesaista televīzijā, ir seriāls “Ekstrēmie tālbraucēji.” Marija tolaik ļoti brīnījās par to, ka tieši šī ir kļuvusi par meitas mīļāko pārraidi, jo Annai ir bail no lielajām kravas mašīnām, sastopoties ar tām. Arī šobrīd Anna interesējas par televīzijas ekrānā notiekošo un labprāt skatās dažādus animācijas seriālus.

Bērnudārzā Anna gāja piecu gadu vecumā. Meitene vienmēr sēdēja malā un vēroja, kā viņas vienaudži spēlējās, neizrādīdama interesi ne par rotaļlietām, ne garām skrejošajiem bērniem. Maģisks mirklis Annas ģimenei bija Ziemassvētku laiks, kad pēc bērnudārza pasākuma Anna saņēma konfekšu paciņu. Meitene joprojām neizrādīja izteiktas emocijas, taču mirklī, kad mamma izbēra paciņas saturu uz galda Annas priekšā, notika kaut kas neticams – meitene, ieraudzījusi krāsainajos papīros ietītos gardumus, sajūsmā iesaucās un sāka pēītīt spīdīgos papīrus, kuri viņu ieinteresēja vairāk, nekā aiz tiem apslēptā šokolāde.

Anna ir arī blēņdare, jo kādudien, kamēr mamma virtuvē gatavo pankūkas, meitene, ieraudzīdama vaļā atstātās dzīvokļa durvis, veikli apģērbjas kā mācēdama un dodas laukā, jo zina, ka pagalmā atrodas šūpoles. Marija atceras, cik satraukuma pilns bija mirklis, kad viņa caur virtuves logu ieraudzīja Annu pieskrienam pie šūpolēm. Meitenes mamma tūlīt izskrēja ārā, kur Anna smaidīga sēdēja šūpolēs ar greizi apautiem zābakiem kājās.

Anna atsāk aktīvi spēlēt tikai pirms trim gadiem un par viņas mīļāko rotaļlietu kļūst koka vilcieniņi. Meitene neizmanto sliedes, jo to salikšana viņai sagādā grūtības, tāpēc visas mājas virsmas pārtop par Annas iedomāto dzelzceļa līniju. Meitene sāk apmeklēt vokālās nodarbības, lai attīstītu runātprasmi, un iemācās izdziedāt savu vārdu, bet tik un tā nevar to izrunāt balsī. Vēlāk meitenes vārdu krājumam pievienojas arī tādi vārdi kā *lauva*, *laiva* un *Laila*, kas ir Annas skolotāja.

Anna piesaista ar savu smaidu. Meitene smaida visiem apkārt esošajiem, un ļoti daudzi viņai atbild ar smaidu. Tas piesaista un raisa pozitīvas emocijas līdzilvēkos. Annas īpašais skaitlis ir “5”, jo, kad nejauši sarunā ar Mariju pieminu šo ciparu, Anna uzreiz saausās un man pretī pastiepj savu plaukstu, lai “dotu pieci”.

Meitenes mīļākais našķis ir biezpiena sieriņš “Kārums” ar vaniļas garšu un Anna ir ļoti iecienījusi arī baltmaizes šķēlītes. Viņas mīļākie dzērieni ir minerālais ūdens un kola, jo tur dejojošie burbulīši ļoti piesaista meitenes uzmanību.

Esmu blakus Annai ļoti svarīgā dienā, jo šodien Svētās Sofijas bērnu centrā meitenei tiks veikta septītā smadzeņu stimulācijas procedūra. Katru gadu tādas ir trīs. Tieši šo procedūru dēļ pēdējo divu gadu laikā meitenes attīstībā ir novērojams vislielākais kāpums. Anna ir kļuvusi mierīgāka un vairs tik bieži neuzvedas skaļi, esot sabiedrībā, jo haotiskā uzmanība tiek kontrolēta ar stimulāciju palīdzību.

Svētās Sofijas bērnu centrā valda ļoti mājīga atmosfēra un mani, tāpat kā Annu, ļoti piesaista krāšņi apgleznotās sienas. Meitene ar pirkstiem pārbrauc smalki izzīmētajām detaļām un uzmanīgi izpēta krāsainos mākslas darbus. Drīz vien Anna tiek ieaicināta kabinetā, kurā atrodas smadzeņu stimulācijas iekārta, un es sekoju meitenei ar lielu interesi.

Ārste laipni sasveicinās ar smaidošo Annu un viņas mammu un tad nosēdina meiteni krēslā. Marija Annai pasniedz lielu un pūkainu rotaļu lāci, kuru meitene cieši piespiež pie krūtīm. Pie Annas galvas tiek piestiprināti vairāki sensori, kas uzraudzīs viņas smadzeņu darbību un datora ekrānā uzrādīs, kā procedūras laikā reaģē meitenes smadzenes. Arī pie Annas ausīm tiek piesprausti sensori, kurus ārste ir iesaukusi par auskariem, un tad meitenei tiek uzliktas austiņas, kurās skan speciāli Annai sagatavota mūzika, kas pusstundas laikā stimulēs konkrētas meitenes smadzeņu daļas.

Kad sākas procedūra, es vēroju Annu un datora ekrānā notiekošo. Dažāda garuma un krāsas viļņi ik sekundi aktīvi svārstās. Katra Annas smadzeņu kustība tiek piefiksēta un saglabāta, lai pēc procedūras iegūtos rezultātus varētu izanalizēt un secināt, kā mainījusies meitenes smadzeņu darbība.

Netālu no manis atrodas lavas lampai līdzīgs priekšmets, kurā peld vairākas plastmasas zivtiņas. Kad ārste telpā izslēdz gaismu, lampa piesaista Annas uzmanību un meitene vēro, kā pa cilindrisko priekšmetu pārvietojas plastmasas zivtiņas. Ārste norāda uz datora ekrānu mirklī, kad Anna pēta lavas lampu, un paskaidro, ka vienveidīgi plūstošie viļņi norāda: meitene šobrīd par kaut ko aktīvi domā. Tās ir ļoti labas ziņas, jo tieši tāds ir šīs procedūras mērķis – Annas domāšanas attīstība.

Ārste mani sīkāk iepazīstina ar smadzeņu stimulēšanas iekārtu un min vairākus gadījumus, kuros šīs procedūras ir palīdzējušas tādiem bērniem kā Anna. Viņa uzsver, ka svarīgākais meitenes ārstēšanā ir laiks, jo visam jānotiek maziem solīšiem, lai tiktu sasniegts vēlamais rezultāts.

Pēc procedūras Anna ir manāmi sagurusi un vairs nav tik smaidīga, kā no rīta puses. Kad meitene ir nogurusi, viņa kļūst dusmīga un neapmierināta jeb *dusiņa*, kā Anna pati saka. Šie ir brīži, kuros meitene visbiežāk uzvedas skaļi. Kad Annai ir labs garastāvoklis, viņa dzied, bet kad slikts – meitene ļoti vēlas, lai kāds viņu samīļo. Annai nepatīk zeķubikses. Meitene ir apveltīta ar ļoti labu ožu, jo bieži vien visu nepieciešamo atrod ar degunu, vai arī pirms nezināma ēdiena nobaudīšanas, to vispirms pārbauda ar degunu.

Atpakaļceļā no Rīgas Anna ļoti daudz guļ un vairs nav tik aktīva, kā turpceļā, tomēr ik pa laikam paraugās laukā pa logu un pat secina, ka šis autobuss nav tas, ar kuru viņa Rīgā ieradās no rīta.

Anna ir dzīvespriecīga un smaidīga meitene, kuras attīstības traucējumi ierobežo viņas saskarsmes veidus ar apkārtējiem. Viņa ar apkārtējiem sazinās ar smaidiem un bieži vien arī tos saņem atpakaļ no līdzcilvēkiem. Meitene ir ļoti mīlēta un, pateicoties savai ģimenei un cilvēkiem, kas ikdienā ar viņu darbojas, es ticu, ka Anna sasniegs cerēto!